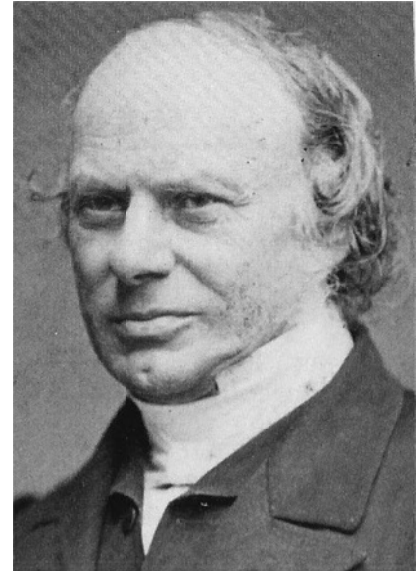

Købner, Julius (1806-1884)

v. Bent Hylleberg.

Salomon Købner, der var født i Odense, forlod Danmark som 18-årig, mens han var jøde. Han blev kristen i Den reformerte Kirke i Lübeck og døbt som 20-årig i Den lutherske Kirke i Hamburg forud for sit bryllup, hvor han antog navnet Julius Købner. De følgende år tilbragte de nygifte i Slesvig-Holsten, inden de tog til Hamburg. Her kom de i forbindelse med Oncken, og i 1836 blev Juliane og Julius Købner døbt som baptister af denne. Købner havde således intet personligt kendskab til den gudelige vækkelse, der opstod i Danmark efter 1824. Købners indsats for danske baptister blev dirigeret af Oncken. Han løste en række opgaver, inden han flyttede til København i 1865-79.

I maj 1839 sendte Oncken Købner 'hjem' til de vakte på Fyn. Da hans dåbssyn blev kendt, foreslog de ham at rejse til København, hvor P. C. Mønster (s.d.) og hans kreds havde lignende synspunkter. Her fandt Købner et baptistisk kirke- og skriftsyn, og han bibragte Mønster den overbevisning, at barnedåben ikke kunne regnes for en kristen dåb blandt baptister. Mønster besluttede sig for at blive baptist. Derfor ankom Oncken og Købner i oktober 1839 til København, hvor Oncken døbte de første danske baptister og stiftede 'Dåbsmenigheden i Danmark'.

Købner blev igen sendt til Danmark i 1847. Efter et brud i de unge menigheder skulle der skabes enhed. I Hamburg mente man, at Mønster og hans lutherske teologi var det egentlige problem. De danske menigheder skulle samles omkring Hamburg-bekendelsen, og Mønster med landets største menighed skulle isoleres. Med det formål samles de danske menigheder på Sjælland i efteråret 1847. Da Købner ankom, vedtog alle et teologisk notat bestående af 10 paragraffer, der var forfattet i Hamburg. Herpå stemte de om Mønster og hans menighed, der blev udelukket. Købner rejste videre til Aalborg, hvor han ordinerede menighedens leder, der overtog den løn fra Hamburg, som Mønster havde modtaget.

Efter Grundloven i 1849, hvor religionsfriheden blev sikret, fik danske baptister igen brug for Købner. Sammen med Grundloven ankom mormonerne, 'Jesu Kristi Kirke af De sidste Dages Hellige', til landet, hvor baptistmenighederne blev udvalgt som det strategiske udgangspunkt for deres mission i Skandinavien. Efter ca. 100 baptister var konverteret i Aalborg, ankom Købner som apologet hertil i marts 1851. Han vendte baptisternes strategi fra forsvar til angreb. Men alligevel talte mormonerne ca. 1.000 medlemmer på to år, hvoraf de fleste var tidligere baptister. De danske baptister kunne mønstre ca. samme antal efter 10 års mission. Men næppe var mormonudfordringen drevet over, inden Købner igen fik opgaver i Aalborg.

Efter Forbundskonferencen i 1849 skulle alle menigheder antage Hamburgbekendelsen af 1847. Men inden Købner havde fået denne oversat til dansk, udgav menigheden i Ålborg i 1852 en version med flere rettelser, der sikrede et luthersk trosspektiv. Købner blev vred. I fire breve til menigheden tog han kraftigt til genmæle. Han indrømmede, at der fandtes et lille antal generalbaptister, som nægter udvælgelsen, men der gives ingen menighed blandt baptister, der har

antaget den lutherske lære om nadveren. Fra Hamburg ville Købner refundere Ålborgmenighedens udgifter, hvis de destruerede deres egen udgivelse. I modsat fald ville menighedens præst miste sin missionsløn, og menigheden skulle skille sig fra fællesskabet. Menigheden rettede ind.

Efter Førster (s.d.) var blevet afskediget af Oncken som danske baptisters leder i 1865, handlede Oncken hurtigt. Han sammenkaldte de danske menigheder til konference med en måneds varsel. Alle menigheder, bortset fra 3 af de små som Førster havde plejet, var repræsenterede. Skønt Købner ikke havde gjort sig gældende i Danmark siden 1852, blev han valgt som konferencens formand. Oncken medbragte dagsordenen fra Hamburg. Den danske Forening skulle opbygges. Oncken foreslog, at Købner blev den danske baptistes leder: 'Jeg bringer gerne Danmark dette store offer, nemlig at give ham til København, idet Hamburg kun er en stad, Westphalen (hvor Købner havde virket i Barmen i 13 år) en provins, men Danmark et helt kongerige, af hvilke jeg endnu håber at se herlige frugter'. Oncken tog efter konferencen til København, hvor menigheden dér med stor glæde tog imod Købner som dens forstander, lønnet fra Hamburg.

Købner efterlod sin syge hustru i Hamburg, da han begyndte sin 13-årige indsats i Danmark. Første opgave var at rejse baptismen i København. Her byggede han 'Kristuskapellet' på en grund, som Førster havde fået engelske baptister til at betale. Den store, præsentable kirke, der blev indviet i 1867, skulle være symbol på enheden i Den danske Forening, hvilket legitimerede, at Købner rejste landet rundt for at samle ind til kirken. Den københavnske menigheds medlemstal var ved Købners afrejse i 1879 fordoblet.

Købner opbyggede også Den danske Forening. Fra 1865 samles menighederne til konference, hvor Købner blev valgt som formand hvert år. Det lykkedes ham at skabe en fælles spiritualitet ved i 1870 at udgive danske baptisters første salmebog, 'Troens Stemme'. Det blev vanskeligere at få skabt fælles teologiske takter. Den reformerte teologi slog aldrig helt igennem, og sidst i 1860'erne brød diskussionen igen op om prædestinationen. Købner fastslog, at 'udvælgelsen er baptisternes lærdom'. Han ville dog ikke strides herom, men prioriterede at drive mission og indøve kristne dyder i menighederne. I missionsarbejdet gav Købner søndagsskolerne en anvendelig form. Hans metodik dannede skole i årtier for arbejdet blandt børn – både blandt baptister, metodister og lutheranere. I København virkede Købner som mentor for dygtige medarbejdere, der stod klar til at overtage opgaverne, da han selv rejste til Barmen i 1879, ikke mindst Marius Larsen (s.d.). På det sociale område fastholdt Købner den linie i afholdsarbejdet, som længe havde været gældende.

På konferencen i 1870 gjorde Købner status efter fem års virke. Han var sendt til Danmark af Oncken for at samle menighederne og uddanne prædikanter. Næste mål skulle derfor være en missionskole. Med økonomisk hjælp fra amerikanske baptister lykkedes det ham at undervise prædikanter to vintre i København, men missionskolesagen blev først løftet efter Købners afrejse ved hjælp fra emigrerede danske baptister. Efter 1884 blev danske præster uddannet i Chicago. Købners periode var præget af en stor udvandring. Det begyndte tidligt. Allerede i 1856 blev den første danske baptistmenighed stiftet i USA. Man rejste især efter 1866, fordi landet var fattigt og decimeret efter tabet af Sønderjylland til Tyskland, men også fordi baptister blev chikaneret.

Under sit ophold i Danmark havde Købner bevaret sin titel af 'Missionær for Tyskland'. Da Altonastriden om menighedernes selvstændighed blev bilagt i 1878, begyndte den 71-årige Købner en rundrejse i hele Forbundet på et halvt år for igen at opbygge enheden mellem menighederne. Han efterlod sin unge hustru sammen med deres treårige datter i København. Allerede samme år døde hans hustru, og Købner forlod snart sammen med datteren København. Fra Danmark medbragte han en del af Søren Kierkegaards forfatterskab. Købner var den første, der oversatte dele af den danske filosofis bøger til tysk. Han vendte kort tid tilbage til Barmen, inden han døde i Berlin 1884.